

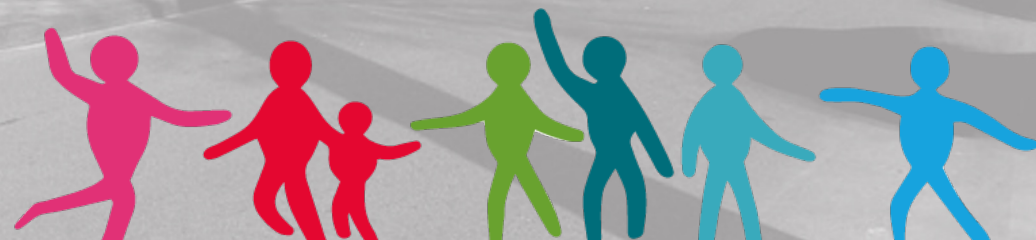
Wijzer in de Wijk

in Den-Haag Zuidwest

Linda Dielen, stagiaire GGD Hollands Midden

Dr. Birthe Jongeneel, onderzoeker GGD Hollands Midden

MSc Iris de Vos, onderzoeker GGD Hollands Midden

WIJZER in de WIJK

Monitorvragen

Bereiken we de (juiste) inwoners?

Bereik en werving

Deelname

Verloopt (de toeleiding naar) de interventies goed?

Toeleiding

Hoe verloopt de samenwerking?

Samenwerking

Voelen deelnemers zich gezond(er)?

Ervaringen met de interventie en gezondheid

Methode

Onderzoeksopzet

- Kwalitatief onderzoek met semigestructureerde interviews met interventieaanbieders van verschillende integraal wijkgerichte gezondheidsinterventies voor leefstijl en eenzaamheid van Wijzer in de Wijk in Den Haag Zuidwest.

Deelnemers

- Er zijn **zes interviews** afgenomen met interventieaanbieders van elf verschillende interventies, namelijk: Buursportcoach, Diabetes Challenge, Welzijn op Recept, GLI Cool, Preventieloket, Gezond en Gelukkig Den Haag, Stoppen met Roken, Liever bewegen dan moe, Grip en Glans, Vrienden maken kun je leren en Omgaan met verlies.

Dataverzameling

- De interviews vonden plaats in november en december 2021
- Interviews waren live of online, afhankelijk van de coronamaatregelen
- Interviews zijn opgenomen
- Interviews duurden tussen de 45 min en 114 min

Analyse

- Interviews zijn verbatim uitgeschreven
- Transcripten zijn thematisch gecodeerd
- Voor de codering en analyse is gebruik gemaakt van AtlasTI

Bereik en werving

Bereik en werving - manieren

- Mond-tot-mond reclame
- Oud deelnemers als ambassadeurs
- Krant, folders, flyers, posters, sociale media, radio, website met chatfunctie
- Huisarts
- Wijkcoördinatoren
- Verwijskaart voor zorgprofessionals
- Overzichtskaart van bewegegroepen

Vindplaatsen

In de wijk, huisartspraktijk, moskee, kerk, gezondheidsmarkten, bibliotheek en folders in brievenbus

Bereik en werving - vergroten

Inwoners

- Mond-op-mond reclame
- Oud-deelnemers als adviseurs
- Laagdrempelige interventies
- Passende naam voor interventie
- Relatie hebben met de wijk
- Zichtbaar zijn in de wijk
- Verbinding maken met deelnemers
- Aansluiten bij behoefte inwoners
- Lage eigen bijdrage

Professionals

- Samenwerking tussen professionals verbeteren
- Toeleiding van/naar professionals verbeteren
- Eigen netwerk vergroten
- Meer tijd voor werving
- Meer financiële mogelijkheden
- Gemeenten meenemen
- Huisartsen inschakelen
- Terugkoppeling geven om zo in vizier te blijven

Bereik en werving – quotes

“Dus gewoon echt het netwerk. En dat is voor het bereik en ook voor deelname gewoon het ding.”

- *Buurtsportcoach en Diabetes challenge*

“Probeer dan niet je aanbod te verkopen, maar help mensen met waar zij op dat moment behoefte aan hebben.” – *Gezond en Gelukkig Den Haag*

“Op een gegeven moment was er een longverpleegkundige gewoon in het buurthuis gaan zitten. Denk ik van, weet je helemaal goed, relatie maken met een wijk.”

- *Gezond en Gelukkig Den Haag*

“Het gaat erom dat die bewoners daar verbinding mee voelen, met dat wat je aanbiedt en dat ze ook invloed hebben op hoe dat eruit ziet en dat jij niet blijft zitten met dat heel erg strakke aanbod” – *Gezond en Gelukkig Den Haag*

“We proberen zo sport te vermijden, want sport dat klinkt te fanatiek. Ik zeg altijd bewegen.”
– *Buurtsportcoach en Diabetes Challenge*

Bereik en werving - belemmeringen

Belemmerend

- Flyers werken niet
- Drukke bij huisartsen
- Digivaardigheden van ouderen
- Geen relatie met de wijk
- Geen contact met verwijzer
- Tijd
- Financiële middelen
- Corona
 - Minder in groepsverband
 - Overgestapt naar online
 - Geen huisbezoeken

“Dat heeft te maken met dat de financiering dermate laag is. De coaches, de taak is die ze hebben is de spil zijn in de wijk, de spinnenweb in de wijk. Maar op dit moment is de betaling van het programma dermate laag dat ze die taak er niet bij kunnen gaan nemen.” – *GLI Cool*

“Het begint inderdaad volgens mij bij relatie maken met die wijk en heel veel professionals hebben dat niet.” – *Gezond en Gelukkig Den Haag*

Deelname

Deelname - reden

- Gemotiveerd voor verandering
 - Meer bewegen
 - Afvallen
 - Stoppen met roken
 - Stress
 - Eenzaamheid
 - Iets voor de wijk doen
- Meer sociaal contact
- Verwezen door huisarts

“De hele grote drive voor mensen zijn hun kinderen.” – *Gezond en Gelukkig Den Haag*

“Vooral in overleg en op aangeven van de huisarts. Dat de huisarts denkt van het ligt eigenlijk niet op mijn specialisme, maar het lijkt mij raadzaam om eens met welzijn te praten. Dus het is vaak meer op aangeven van de huisarts dan dat mensen daar bewust de keuze zelf voor maken.” – *Welzijn op Recept*

“De motivatie verandert nu, in plaats van ik ben gestuurd door mijn huisarts, zien we nu wel iets meer deelnemers die ook echt zeggen maar ik wil gewoon gezonder gaan leven.” – *GLI Cool*

Deelname – manieren laten deelnemen

Bevorderend

- Samen met wijkbewoner kijken wat past
- Deelnemers aan de hand meenemen
- Digitalisering biedt mogelijkheden
- Eigenaarschap interventie bij bewoner zelf

“Dus eerst eens luisteren van waar het knelpunt voor iemand zit, voordat we met onze interventie aankomen. Dus echt het perspectief van die ander eerst ophalen. We zeggen wel we zijn vraaggericht, maar we zijn ook in ons vraaggericht-zijn, zijn we vaak heel erg aanbodgericht”
- *Gezond en Gelukkig Den Haag*

Belemmerend

- Geen aparte vrouwengroep
- Motivatie ontbreekt, eerst urgentere problemen aanpakken
- Schaamte
- Weersomstandigheden
- Hoge eigen bijdrage
- Corona

“Als je naar GGZ kijkt of mentale problemen, het stigma in de wijk op mentale problemen is heel erg groot.” –
Gezond en Gelukkig Den Haag

Deelname – stoppen

- Niet gemotiveerd
- Corona
- Fysieke klachten
- Financiële middelen
- Beperkt aanbod
- Locatie te ver
- Onvoldoende digivaardig
- Te hoge verwachtingen
- Niet thuis voelen in groep

“Vooral als je het over de ouderen hebt, die zijn gewoon niet vaardig genoeg om online deel te nemen. En vinden het ook helemaal niet fijn of ze vinden het zelfs onveilig.”
– *GLI Cool*

“Wat je vaak ziet bij de wat lage SES, die hebben al veel problemen. Als voorbeeld corona, dan komt dat erbij, dat wordt voor veel mensen dan stopt de GLI dan even. Dat is te veel, plus verandering is lastig, geeft stress. Stress op stress dan dat gaat niet werken.” – *GLI Cool*

Voorkomen stoppen:

- App gebruiken voor motivatie (Ommetjes app)
- Alternatieven bieden als het niet bevalt
- Verwachtingen goed managen

Toeleiding

Toeleiding – via wie

- Huisartsen
- Praktijkondersteuner huisarts (POH)
- Medisch specialist
- Buurtsportcoach
- Wijkverpleging
- Andere wijkbewoners
- App Siilo
- Reclame (folders, sociale media, posters)
- Eigen initiatief

“Het gros wordt verwezen door intermediairs en professionals.”
- *Indigo*

“Aan de ene kant verwijzingen ontvangen en aan de andere kant wil je ook patiënten of deelnemers toe leiden naar vervolg aanbod. Want wij doen een programma van twee jaar. We zijn niet het eindstation.” – *GLI Cool*

Toeleiding - Bevorderend

Bevorderend

- Warme overdracht
- Opvolging en/of terugkoppeling na doorverwijzing
- Professional neemt contact op met potentiële deelnemer na verwijzing

“Een coach benadert in principe altijd de deelnemer na de verwijzing. Dat is bewust omdat als de deelnemer zelf contact moet opnemen, 9 van de 10 uiteindelijk niet bij de coach komt.” – *GLI Cool*

“Warme overdracht is denk ik het allerbelangrijkste. Dat mensen echt aankomen. Ik zie het niet zo moet ik het eerlijk bekennen. Misschien gebeurt het wel, maar ik zie het heel weinig.” – *Preventie loket Moerwijk*

“De huisarts meldt wel vaak mensen aan voor die valpreventie.” – *Buurtsportcoach en Diabetes Challenge*

“Als dat via mij gaat dan ga ik doorverwijzen die patiënt, maar dan volg ik hem of haar ook nog eventjes die 6 maanden. Dat is ook een beetje een soort van stok achter de deur.” – *Buurtsportcoach en Diabetes Challenge*

Toeleiding - Belemmerend

Belemmerend

- Mensen activeren is moeilijk
- Professionals te weinig bekend met de wijk
- Verbondenheid met andere professionals mist
- Verwijzen is lastig door verschillende systemen
- Drukke
- Corona
 - Interventies konden niet doorgaan

“We moesten doorverwijzing krijgen van de huisartsen. Dat gebeurt niet veel. Of eigenlijk gebeurt het haast niet.”
– *Preventie Loket Moerwijk*

“[De huisarts] zou theoretisch gezien via het KIS [...] kunnen verwijzen, maar de huisarts werkt in HIS. Dus die zegt het kost mij te veel tijd en ik kom niet in het KIS en ik weet niet hoe het werkt. Dus daar zien we dat heel veel huisartsen niet verwijzen.” – *GLI Cool*

Samenwerking

Samenwerking - inwoners

- Inwoners zelf de interventie laten dragen
- Relatie maken met wijk
- Samen met de wijk interventie ontwikkelen
- Community-up werken

Samenwerking - professionals

- Potentie voor community builders/bruggenbouwers
- Wijknetoverleg met professionals
- Samenwerking w.b.t. verwijzingen en terugkoppeling
- Regelmatig contact werkt bevorderend
- Hebben van een groot netwerk

“Samen met de ouderenconsulent hebben we een beweegdingetje gemaakt wat voor beweeggroepen er allemaal zijn en die sturen we ook naar de POH en naar de huisartsen daar.” – *Preventieloket Moerwijk*

“We hebben ook een wijknetoverleg. Dat is een keer in de maand op een vast moment en daarin praten we dus met alle professionals in de wijk. Elke keer mag je jezelf voorstellen, wie je bent en wat je doet. En dan je weet ook van elkaar wie je bent en wat je doet als organisatie. Dat is belangrijk. – *Buurtsportcoach en Diabetes Challenge*

“Den Haag Gezond en Gelukkig heeft bruggenbouwers. Dat is echt heel specifiek. Die willen juist zorgen dat die samenwerking beter gaat. Dat is hun doelstelling en dan hopen we allemaal natuurlijk dat het straks gaat werken. Dat er inderdaad samengewerkt gaat worden.” - *Indigo*

Samenwerking professionals - belemmeringen

- Samenwerking met doorverwijzen ontbreekt
- Samenwerken huisartsen gaat moeizaam
- Project zit snel vol; niet afhankelijk van anderen
- Concurrentie van elkaar
- Professionals/organisaties kennen elkaar niet
- Iedereen heeft een eigen agenda
- Iedereen vastgeroest in eigen organisatie
- Geen tijd voor samenwerking
- Geen financiën voor samenwerking
- Systemen kunnen niet samenwerken
- Langdurige commitment is lastig

“Iedereen is altijd blij als hij zelf iemand heeft, weet je wel. Dus dan ga ik mensen ook niet zo snel weer doorverwijzen.” – *Preventieloket Moerwijk*

“We blijven allemaal in ons eigen loket werken.”
– *Gezond en Gelukkig Den Haag*

“Die overleggen zijn er gewoonweg niet meer, snap je. Dus dan is het ook, ik denk dat je gewoon dat het contact verwaterd. Dat het gewoon dat je niet meer op het netvlies staat.” – *Preventieloket Moerwijk*

Samenwerking - verbeteren

- Andere partijen in de wijk kennen en weten wat ze aanbieden
- Korte lijntjes tussen professionals
- Gezamenlijke agenda ontwikkelen met de wijk en professionals
- Tijd en ruimte om samen het gesprek te voeren
- Systemen op elkaar afstemmen
- De inzet van bruggenbouwers of community builders

“Wij hebben te maken met 3 zorggroepen in de regio met allemaal hun eigen systemen. Dus ja, daar hopen we met zorgdomein zo meteen dat dat minder is.” – *GLI Cool*

“Contacten met de huisartsen nog intensiever in de zin van dat als mensen inderdaad rond pensioenleeftijd maar ook de life events zoals ze dat noemen. Ik denk dat dat we daar nog intenser met elkaar samen kunnen werken, dus bij het verlies van een partner, bij een ziekenhuisopname dat soort momenten.” - *Welzijn op Recept*

Ervaringen met interventie en gezondheid

Interventie sluit aan bij behoefte

- Intakegesprek met potentiële deelnemers
- Tijd om behoefte en wensen deelnemer in kaart te brengen
- Samen met bewoners initiatief ontwikkelen
- Professional sluit aan bij behoefte/niveau van groep
- Alternatief programma bieden aan migranten
- Mogelijkheid alleen vrouwengroep
- Bij andere problematiek doorverwijzen naar andere professionals of interventies
- Beweegaanbod op meer plekken in de wijk
- Lage eigen bijdrage

“Die bewoners willen echt wel initiatieven ontwikkelen met professionals samen, maar ook dat zij eigenaar zijn daarvan.” – *Gezond en Gelukkig Den Haag*

“Veel mensen zijn blij en tevreden. Vooral omdat er een stukje veel herkenning is.” – *GLI Cool*

“Die zijn wel tevreden ja. Nee vooral dat bij een buurthuis bewegen wat gratis kan.” – *Buurtsportcoach en Diabetes Challenge*

Interventie sluit aan bij behoefte - quotes

“[...] extra tijd en ruimte te hebben om het gesprek te voeren. Waar ligt je behoefte, waar liggen je wensen? Ook weten wat is er voor jou in de wijk te halen. Of welke interventie past jou het beste. De juiste zorg in te gaan zetten op de juiste interventie of in de juiste volgorde gaat wel uiteindelijk effectiever zijn.” – *GLI Cool*

“[...] dat maakt het gewoon heel erg moeilijk om met jouw problematiek ook met jouw schuldenproblematiek en je mentale problematiek om gewoon in een interventie te stappen, want ja fijn ga ik wandelen maar ik heb echt wel andere zorgen zeg maar.”
– *Gezond en Gelukkig Den Haag*

“[...] probeer dan niet je aanbod te verkopen, maar help mensen met waar zij op dat moment behoefte aan hebben.” – *Gezond en Gelukkig Den Haag*

“[...] in die training merkten we ook dat mensen niet alleen met roken problemen mee hadden, maar dat er opeens heel veel schulden waren of dat er relaties in gezinnen niet goed liepen. [...] belden met iemand van goh, maar wat voor hulp heb je dan nodig en dan zoveel mogelijk doorverwijzen natuurlijk naar de wijkteams.” -- *Indigo*

Belemmeringen interventie

- Mensen pushen naar interventie
- Juiste doelgroep wordt (deels) niet bereikt
- Bij individuele interventies ontbreekt het sociale aspect
- Interventies zijn afgebakend, maar vaak zijn er meerdere problematieken
- Professional heeft geen relatie met de wijk, weten niet wat er speelt
- Geen plek in de wijk voor inwoners om elkaar te ontmoeten
- Vrouwenzwemmen vindt geen doorgang
- Geen financiering voor ontwikkeling eigen interventie, gebonden aan beschikbare tools

“[...] zie je dat die bewoners die willen wel rondom bijvoorbeeld leefstijl of iets, ze willen wel geholpen worden, maar er speelt nog heel veel meer omheen. En die interventies zijn best wel afgebakend.” – *Gezond en Gelukkig Den Haag*

“[...] gaan we heel erg pushen dat huisartsen nog meer mensen naar die GLI-coach doorsturen, maar het werkt niet. Die mensen gaan daar niet naartoe, die willen dat niet. Die willen wel aan hun leefstijl werken, maar eerst eens afpreken, wat is eigenlijk het basis probleem waar ze als eerst aan willen werken.” – *Gezond en Gelukkig Den Haag*

Ervaren gezondheid – in de wijk

- Inwoners bewust van gezondheidsrisico's
- Ze accepteren dat ze op jongere leeftijd chronische aandoeningen krijgen
- Veel inwoners ervaren stress
- Inwoners zijn positief over hun eigen gezondheid

“Mensen realiseren heel erg in zo’n wijk van dat ze eerder dood gaan en dat ze meer risico’s hebben” -
Gezond en Gelukkig Den Haag

“Iedereen heeft stress problemen. Gewoon door die stress kunnen mensen gewoon toch minder goed nadenken over die gezondheid, zeg maar.”
- *Gezond en Gelukkig Den Haag*

Invloed corona op gezondheid

- Gezondheid is minder
- Mensen zijn inactiever geworden
- Gewicht is stabiel gebleven
- Mindere motivatie
- Groepsbijeenkomsten konden niet doorgaan

Effecten deelname interventie - 1

- Deelnemers blijven bewegen
- Gewichtsverlies
- Deelnemers hebben minder medicijnen nodig (diabetes)
- Deelnemers hebben meer kracht
- Deelnemers voelen zich vitaler
- Deelnemers voelen zich prettiger
- Deelnemers ervaren minder stress en zijn positiever
- Interventie maakt niet uit, als mensen er blij van worden gaat hun gezondheid vooruit

“De meeste blijven wel wandelen of gaan een andere beweegactiviteit doen.” –
Buurtsportcoach en Diabetes Challenge

“Maar mensen worden wel positiever. Mensen hebben minder stress en ja zijn positiever.” –
Buurtsportcoach en Diabetes Challenge

“Ze worden gezonder, bewegen meer, ontmoeten andere mensen, ja ze zijn eruit, ze hebben een bezigheid.” – *Buurtsportcoach en Diabetes Challenge*

Effect deelname interventie - 2

- Meer sociale contacten
- Meer grip op hun leven
- Kwaliteit van leven neemt toe
- Deelnemers zitten lekkerder in hun vel
- Deelnemers hebben weer zin in het leven
- Cijfers om effecten te onderbouwen ontbreken

“Het is het is preventief dat betekent dat je er niet van uitgaat dat je a la minuut resultaat hebt. Het gaat erom dat mensen preventie toevoegen aan hun leven.” - *Indigo*

“[...] meer grip op hun leven, dus kwaliteit van leven neemt toe. Stressbeheersing en bewustwording is hoger. En over het algemeen gewichtsverlies.” – *GLI Cool*

Conclusies

Bereiken we de juiste inwoners?

Interventies zijn gericht op verschillende leeftijden, vanaf 18+. Zowel mannen als vrouwen worden bereikt. Professionals geven aan dat deelnemers met diverse migratieachtergronden deelnemen aan de interventies. Het is onduidelijk of wijkbewoners met lage SES worden bereikt. Vaak wordt de SES niet specifiek uitgevraagd. De indruk van professionals is wisselend – sommige denken dat zij wijkbewoners met lage SES wel bereiken, andere niet.

Wat zijn de redenen om wel of niet deel te nemen?

Wijkbewoners nemen deel, omdat ze gezonder willen worden en meer sociale contacten willen opdoen. Soms zijn er ook andere problematieken, die urgenter zijn dan het probleem waar de interventie op gericht is. In dat geval moet eerst het urgentere probleem opgelost worden, voordat de wijkbewoner met de interventie aan de slag kan. Als er samen wordt gekeken wat past, is de kans op deelname groter en afhaken kleiner. Daarnaast kan het ontbreken van een vrouwengroep een reden zijn om niet deel te nemen. Tenslotte hebben er door de coronacrisis minder mensen deelgenomen aan de interventies.

Verloopt de toeleiding naar interventies goed?

Professionals geven aan dat een warme overdracht belangrijk is, zodat zeker is dat deelnemers aankomen bij een interventie of vervolg aanbod. Het contact opnemen na doorverwijzing moet liggen bij de professional en niet bij de potentiële deelnemer zelf. In dat laatste geval wordt er vaak geen actie opgenomen. Opvolging en terugkoppeling na een doorverwijzing is belangrijk, zo blijven professionals bij elkaar in het vizier.

Redenen dat de toeleiding niet goed verloopt?

Professionals zijn niet goed op de hoogte van wat er speelt in de wijk en hebben weinig relatie met de wijk. Professionals weten elkaar niet te vinden. Hierdoor verloopt de toeleiding moeizaam. Daarnaast maken de huisartsen gebruik van een systeem wat niet compatibel is met het systeem van de interventieaanbieders. Het kost huisartsen veel tijd om te verwijzen, waardoor dit vaak niet gebeurt.

Hoe kan de samenwerking worden verbeterd?

Professionals zien potentie van de zogenoemde bruggenbouwers. Bruggenbouwers leggen contacten tussen organisaties en stimuleren de samenwerking tussen verschillende partijen. Professionals benadrukken het belang van korte lijntjes met elkaar, maar door corona is het contact in sommige gevallen verwaterd. In Moerwijk hebben alle professionals in de wijk een keer per maand een wijknet-overleg. Dit wordt als prettig ervaren. Voor een goede samenwerking is een gezamenlijke agenda belangrijk met hierin afspraken over waar professionals en wijkbewoners aan willen werken en samenwerken voor een langdurige periode.

Om samen te werken met wijkbewoners en professionals is tijd en dus geld nodig. Dit ontbreekt vaak, waardoor professionals weinig ruimte ervaren om samen te werken met andere organisaties. Uren moeten immers ergens geschreven worden. Daarnaast behoeft de samenwerking met huisartsen aandacht.

Voelen deelnemers zich gezonder?

Professionals zien positieve effecten op een of meerdere dimensies van Positieve Gezondheid, maar meerdere professionals hebben geen cijfers om dit te onderbouwen.

